

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksen johdosta laeiksi kansaneläkelain 27 §:n, kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen ja perhe-eläkelain 15 d §:n muuttamisesta

Eduskunta on 18 päivänä lokakuuta 1983 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 142.

Asian johdosta ovat olleet kuultavina hallitus-sihtööri Tuulikki Haikarainen sosiaali- ja terveysministeriöstä, johtaja Pekka Morri, osastopäällikkö Juhani Jäntti, osastopäällikkö Jussi Haapa-aho ja toimistopäällikkö Olavi Tenni kansaneläkelaitoksesta, varatuomari Mikko Hurmalainen Suomen Työnantajain Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihtööri Lauri Kaarisalo Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, johtaja Pekka Merenheimo Liiketoimintajain Keskusliitosta, apulaisosastopäällikkö Tauno Jouhtimäki Maataloustuottajain Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihtööri Veikko Simpanen Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihtööri Kai Libäck Akava ry:stä, sosiaalipoliittinen sihtööri Pekka Vainio Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, filosofian kandidaatti Antero Ranne Kynnys ry:stä, toiminnanjohtaja Aarre Laulainen Eläkkeensaajien Keskusliitosta, toiminnanjohtaja Leevi Raitaniemi Eläkeläiset ry:stä, pääsihtööri Arvo Niemi Kansallisesta Eläkeliiitosta, toiminnanjohtaja Aarre Lintilä Eläkeliiitosta, toiminnanjohtaja Rainer Nordström Svenska Pensionsförbundet rf:stä, puheenjohtaja Elias Turunen Kristillisestä Eläkeliiitosta sekä puheenjohtaja Tyyne Audejev Oikeutta Eläkeläisille ry:stä. Käsiteltyään asian valiokunta esittää seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan parannettavaksi niin sanottua vanhaa työeläkettä saavien asemaa muuttamalla säännöksiä, jotka koskevat tällaiset eläkkeen tuloksi lukemista kansaneläkkeen lisäosassa. Lisäosan korotusta ei kuitenkaan maksettaisi niille eläkkeensaajille, joilla vähimmäisehtojen mukaisen vanhan työeläkkeen lisäksi on merkittävästi muuta lisösaan vaikuttavaa tuloa. Muutokset parantaisivat myös eräiden sotilasvammalain mukaista korvausta saavien kansaneläkeläisten asemaa. Vastaavat muutokset ehdotetaan tehtäviksi

perhe-eläkelakiin. Esityksessä ehdotetaan lisäksi tehtäviksi kansaneläkelakiin eräitä täsmennyksiä, joiden tarkoituksena on estää eräissä tapauksissa lisäosan mahdollinen pienentyminen vuoden 1984 alusta lukien. Esitys liittyy valtion tulo- ja menoarvioesitykseen vuodelle 1984.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä sosiaalivaliokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina, minkä vuoksi valiokunta on asettunut lakiehdotusten hyväksymisen kannalle.

Sosiaalivaliokunta edellyttää hallituksen seuraavan lainmuutosten vaikutuksia erityisesti niin sanottua vanhaa työeläkettä saavien tulotasoon ja mahdollisten epäkohtien ilmetessä antavan eduskunnalle tarvittavat korjausesitykset.

Asiaa käsitellessä sosiaalivaliokunnassa on käynyt ilmi, että eri asiantuntijatahoilla on käytettävään erilaisia ja osittain keskenään ristiriitaisia numerotietoja eläkeuudistusten vaikutuksista eläkkeensaajien tuloihin. Kun myöskään hallituksen esityksen perusteluissa ei esitetä yksityiskohtaisia, myös yksittäisiä eläkkeensaajia esimerkinomaisesti koskevia tällaisia tietoja, asian käsittely valiokunnassa on vaikeutunut. Valiokunta kiinnittää hallituksen huomiota näihin epäkohtiin ja esittää,

että erityisesti yksittäisiä kansalaisia välittömästi koskevaa lainsäädäntöä valmisteltaessa hankitaan riittävästi yksityiskohtaista ja luotettavaa tietoa hankkeen vaikutuksista,

että nämä tiedot toimitetaan niille järjestöille ja niille tahoille, joita asia koskee, ja

että myös esitysten perusteluihin sisällytetään tällaista tietoa nykyistä enemmän.

Edellä olevan perusteella sosiaalivaliokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Helsingissä 28 päivänä lokakuuta 1983

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Paasio, varapuheenjohtaja S. Mikkola ja jäsenet Halonen, Ikonen, H. Kemppainen, Könkkölä, P. Leppänen,

Lipponen, Louvo, Moisander, Nordman, Paavilainen, Pesola, Rantanen, Raudaskoski, Skön ja Stenius-Kaukonen.

Vastalauseita

I

Hallituksen esityksen mukaan niille vanhaa työeläkettä saaville, jotka jäivät ilman kansaneläkeuudistuksen vuoden 1983 alusta voimaan tulleen II A -vaiheen lisäosan tasokorotusta ja joiden verotus kiristyi eläkkeiden verotusuudistuksen yhteydessä, maksettaisiin 52 markan lisäosan korotus vuoden 1984 alusta lukien. Vastaavanlaista muutosta hallitus esittää tehtäväksi perhe-eläkelain lisäosaa laskettaessa käytettävään tuloksilukemisrajaan.

Mielestämme hallituksen esitys ei riitä korvaamaan kansaneläkkeiden verollepanosta eläkeläisille aiheutuneita menetyksiä. SKDL:n eduskuntaryhmän mielestä pieni- ja keskituloisille eläkeläisille on menetykset korvattava. Osaltaan tä-

hän voitaisiin päästä säättämällä kansaneläkelain 27 §:ssä mainitut tuloksilukemisrajat 14 280 markaksi ja 11 710 markaksi.

Tämä merkitsisi n. 100 markan korotusta lisäosaan niille vanhaa työeläkettä saaville, jotka eivät saaneet lisäosan tasokorotusta kansaneläkeuudistuksen II A -vaiheessa. Tätä SKDL:n eduskuntaryhmä pitää vähimmäisvaatimuksena.

Vastaava muutos olisi tehtävä perhe-eläkelakiin.

Ehdotammekin,

*että valiokunnan mietintöön sisältyvä
1. ja 3. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin
kuuluvina:*

1.

Laki

kansaneläkelain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain 27 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), näin kuuluviksi:

27 §

Poiketen siitä, mitä 26 ja 26 a §:ssä on säädetty, ennen 1 päivää heinäkuuta 1975 sattuneeseen eläketapahtumaan perustuva

1) työntekijäin eläkelain, maatalousyrittäjien eläkelain tai yrittäjien eläkelain (468/69) vähimmäisehto mukainen vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke;

2) lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) tai merimieseläkelain mukainen vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke;

3) maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen sukupolvenvaihdoseläkkeen perusmäärä; sekä

4) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 3—9 kohdassa tarkoitettu vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke siltä osin kuin se ei ylitä kunkin eläkkeen osalta sen perusteena olevasta palkasta 1/9 prosenttia jokaiselta eläkettä määrättäessä huomioon otetulta kuuakudelta, ei kuitenkaan useammalta kuin 360 kuukaudelta;

luetaan lisäosaa määrättäessä tuloksi siten, että vakuutetun saamien edellä tarkoitettujen eläkkeiden tai eläkkeen osien yhteismäärästä otetaan huomioon enintään 14 280 markkaa vuodessa. Muilta osin 4 kohdassa tarkoitettu eläke luetaan kokonaisuudessaan lisäosatuloksi.

Jos molemmat puoliset saavat kansaneläkettä tai toinen heistä saa kansaneläkettä ja toinen rintamasotilaseläkettä, 1 momentissa tarkoitettu markkamäärä on 11 710 markkaa vuodessa.

— — — — —

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3.

Laki

perhe-eläkelain 15 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain 15 d §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (105/82), näin kuuluvaksi:

15 d §

Poiketen siitä, mitä 15 b §:ssä on säädetty, ennen 1 päivää heinäkuuta 1975 sattuneeseen eläketapahtumaan perustuva

1) työntekijäin eläkelain, maatalousyrittäjien eläkelain tai yrittäjien eläkelain (468/69) vähimmäisehtojen mukainen vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke;

2) lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) tai merimieseläkelain mukainen vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke;

3) maatalousyrittäjien eläkelain mukainen sukupolvenvaihdoseläke; sekä

4) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentin 3—9 kohdassa tarkoitettu vanhuus-, työkyvyttö-

myys- tai työttömyyseläke siltä osin kuin se ei ylitä kunkin eläkkeen osalta sen perusteena olevasta palkasta 1/9 prosenttia jokaiselta eläkettä määrättäessä huomioon otetulta kuukaudelta, ei kuitenkaan useammalta kuin 360 kuukaudelta;

luetaan lisäosaa määrättäessä tuloksi siten, että lesken saamien edellä tarkoitettujen eläkkeiden tai eläkkeen osien yhteismäärästä otetaan huomioon enintään 14 280 markkaa vuodessa. Muilta osin 4 kohdassa tarkoitettu eläke luetaan kokonaisuudessaan lisätuloksi.

— — — — —

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 27 päivänä lokakuuta 1983

Marjatta Stenius-Kaukonen

Pekka Leppänen

II

Hallituksen esitys ns. vanhojen työeläkkeiden saajien eläketason laskemisen estämiseksi on riittämätön ja vääränlainen toimenpide. Eläkeuudistuksen yhteydessä tapahtui merkittävää nettotulojen laskua jo verrattain pienissä eläketuloluokissa ja 52 markan lisäosan korotus ei riitä verotuksen jälkeen peittämään lähimainkaan kaikkien menetyksiä. Tämän vuoksi valiokunnan mietintöön olisi tullut ottaa seuraava lausuma:

”Valiokunta edellyttää hallituksen ryhtyvän pikaisesti toimenpiteisiin vanhojen työeläkkeiden saajien aseman parantamiseksi eläkeuudistuksen yhteydessä tapahtuneiden virheiden korjaamiseksi siten, että ns. vanhan ja ns. uuden työeläkkeen nettoerotus määriteltäisiin verovapaaksi eläketuloksi.”

Helsingissä 28 päivänä lokakuuta 1983

Kalle Könkkölä